

Any XIII

Barcelona 22 de Novembre de 1900.

LA TOMASA

SETMANARI CATALA

10 CENTIMS lo número

ANUNCI

Si l' angel aquí present
 vostras entranyas remou
 y voleu gosar l' Eden...
 lo trobareu facilment
 al idem del carrer Nou.

EN NOFRE LLONSA AB LOS CARLINS

AQUEL·L estimat y antich amich nostre, que últimament feya de pagés a la Fatarella, va desapareixer de sa casa a últims del mes passat.

La seva dona, la inconsolable Tuyas, creyent que com de costum hauria donat una *escapatoria* a Barcelona per veure als bons amichs de LA TOMASA, no va ferne cabal al principi. Pero passaren vuyt dias, després deu y després dotze, y la Tuyas al fi, mitj morta d'anguniá, nos enviá un telegrama... ab correu d'espardenya (perqué anés més depressa), concebut en los termes següents: «Llonsa desaparegut fa dotze dias. Diguin ahont es, si ho saben. Si no ho saben, no», qual telegrama, per estalviar temps y paraulas, vam contestarlo verbalment al mateix propi, dihentli que estavam a las capsas per tocant al paradero de 'n Nofre.

Ab mortal inquietut hem passat vuyt dias més, fins qu'ahir, per lo correu, arrivá a nostras mans la següent carta, que no tenim inconvenient en publicar, esperant que la censura la deixarà passar, si no per la nostra bona cara, al menys en consideració a la malaventurada Tuyas, que deu estar ¡pobreta! escabellantse y resant parts de rosari allá en sas soletats de la Fatarella.

*
* *

La carta diu aixís:

«Estimats amichs: N'hi fet una com un cóve. Me 'n hi anat ab la facció, pero ja n'estich ben penedit.

Jo no soch carlí ni tal aca, pero 'l rector de la Guixa qu'havía fet la guerra passada a las ordres de 'n Saballs, va ensibornarme y tocantme per un cantó lo voraviu de la curiositat, (jo que soch tafaner com qualsevulga dona) y oferintme per altre cantó dugas pessetas diarias y las espardenyas, a mí que soch tan amich de las *blancas* com del calsat barato, va decidirme a llensarme a la montanya.

Aixís es, que un dia, ó millor dit una nit, quan la meva Tuyas dormía abrassada ab mí, ab lo somriure als llabis, somniant sens dupte ab lo *Nyinyo* que li ha promés lo vicari de la Fatarella, vaig despéndrem de 'ls seus brassos y prenent la escopeta de cassar, lo saquet de la pólvora y una pitrerada de pinyols d'abercoch a falta de balas, vaig saltar per la tapia del hort y camps a través, després de una llarga jornada, vaig compareixer a la casa rectoral a punta de dia, atent a las ordres de mossén Llibori.

Un cop allí, 'ns vam acomboyar set ó vuyt caps de casa del meu sangro y després de permaneixer dos dias a la Guixa, amagats sota uns traspuntins de la casa rectoral, mossén Llibori va pagarnos lo *trench* fins a Granollers, facturant l'armament a banda, dintre un bocoy plé de palla.

Un cop a Granollers, algú que ja estava avisat, vingué a buscarnos a la estació ab un carro y va portarnos a nosaltres y al bocoy, fins a Monmany al peu de Sant Miquel del Fay. Allí, en una esperança del mont de la Garga, vam estellar la bota y

abandonarem lo carro. Del fons del bocoy, van surtir boynas, brusas, espardenyas y queviures, sense comptar dugas escopetas Lafoucheux, un trabuch rovellat, tres pistolas del any del francés y una espingarda de la guerra del moro.

Allí, un, se 'ns posá al *frente* ab lo grau de tinent general; l'altre va plantarse a las mànigas 'ls galóns de coronel, dos foren fets capitans sobre la marxa, un altre tinent y l'altre sargento. A mí van nombrarme cabo y com que no anava provehit de galóns, vaig lligarme dugas garrofas una a cada màniga. L'úlich soldat ras de 'l nostre exercit tou lo matxo del carro, que 'ns serví de bagatje y per poch se 'm menja 'ls galóns.

Lo nostre tinent general, que per cert, segons va explicarnos, havia fet l'altra guerra com a jefe d'Estat major de 'n *Caga Rahims*, va donarnos tot caminant unas quantas lliçons de táctica militar y va distribuir nostras forsas en ordre de batalla.

A mí van senyalar-me la vanguardia junt ab lo matxo y un tinent. Pero en vista de que 'l meu grau perillava perqué l'*acémila* tenia gana, vaig solicitar que 'm deixessin anar a retaguardia.

Aixís formats, pujant Congost amunt, vàrem passar per Ayguafreda y Centellas.

Entretant, sentia jo la conversa del Estat Major, que discutía l'itinerari millor per arribar sense tropés a unirnos ab las forsas del *Frare*, Capitá general del nostre exercit.

Al ser prop de Balenyá, la vanguardia avisá perill. Allá lluny, dalt d'un camí, 's veyá ressurtir un barret de copa. A mí va semblarme un tarot de drapayre de 'ls que 's posan dalt de 'ls pallers. Però 'l nostre tinent general opiná qu'aquell barret pertanyía a un mosso d'esquadra y obtá per lo partit d'apretar a corre, desviantnos vers Collsuspina y no parant de la embranzida fins a Oristá, qu'está a tres horas lluny.

Al ser aprop del poble, un pagés al vèure'ns tirá la barretina enlayre y doná un viva... Era de 'ls nostres.

—Salut companys, va dirnos, ¿d'ahont veniu, si 's pot saber?

Venim de Collsuspina, va dir nostre capdill... Ara mateix acabem de tenir foch ab los mossos d'esquadra... ¿Y què 's diu per la vila?

—Fa poch, só vist entrar hi per llevant una *pareca*...

—Una *pareca*?... Bah, perdonémlos la vida, va afegir nostre general. Aixó 'ns desviaria del nostre camí.

Desde Oristá, pujant lo Gavarresa y las montanyas de Pinós, fèrem cap vers Borredá, ahont arriarem qu'era fosch.

Lluny d'entrar a la població, 'ns quedarem a una masía de la vora de La Nou y al següent dia vàrem unirnos al quartel general del *Frare*, ahont siguerem molt ben rebuts.

Lo *Frare*, no us penseu que siga cap frare de debó. No porta hábit ni corona; al contrari vesteix com la demás gent de bè. Las sevas forsas 's componian de cinquanta ó xeixanta galifardeus entre 'ls que hi havían quatre seminaristas y 'ls demás tots personas.

Havém viscut una porció de dias amagats per las montanyas y fentnos mes tips de corre y de paír

gana que de donar pallissas a la tropa. Per ma part, fins vaig arribarme a menjar mos galons, jugantme aixís una carrera militar que tant bé havia comensat.

De foch sério, no n' havem tingut cap. Als únichs fochs qu' he assistit es als qu' enceniam per couer las costellas... quan n' hi havían.

Aixó sí; las camas lleugeras las hi teniam... Semblava que ns mantinguéssim de llebre. A la més petita alarma, a la primera confidencia que 'ns duya l' espia, de que a Berga 's movían las tropas, ja 'ns veyam tots montanya amunt, camas ajudeume.

La última sorpresa fou grossa. Encara no haviam vist caballeria y veus aquí que més amunt de Bagá 'ns veyem venir a sobre un regiment, un exercit, deu exercits... Vulgas que no, apretém a corre ab tots los generals al davant...

¡Desde Bagá a Fransa, bé hi haurá cinch horas llargas!... Donchs, fills, semblava que pujavam a la gloria. Qui per Vilallobent, qui per Puigcerdá, qui

pe 'l Coll de 'ls lladres, tots vam passar la frontera. Jo no vaig parar fins a Fourmiguères, qu' está deu horas endins de Fransa.

Aquí menjo 'l dur pa de la emigració, fent de mo-sso en una masía y us puch assegurar que 'l pa es dur en efecte. Lo qu' es si 'm ve l' indult y puch tornar a la Fatarella, no 'm treu de casa lo rector de la Guixa... ni 'l bisbe. Y ell, entretant, seguirá tant gras y rodanxó, donant pessiguets a la meva Tuyas!...

¡Ay Tuyas, ara sí que 't trovo a faltar! ¡Ara sí que conech que 't estimava com un burro!

Doneuli recados.

NOFRE LLONSA
(Ex-cabo del «exercit real»).

Fourmiguères (Fransa), 19 de Novembre.

Per la copia,
RAMÓN BERENGUER.

À LA MEVA BUGADERA

Ets sens dupte, bugadera,
la més maca y retretxera,
y la que gastas més sal (1)
y la que, ab la teva gracia,
deixas fet una desgracia
a aquest pobre ser mortal.

Puig no entench com es possible
que 't mostris tan insens ole
a mas queixas, a mos prechs,
ges tal volta que no troba
lo teu cor dintre la roba
que t' envió, 'ls meus gemechs?

Jo 't suplico hermosa fada,
la del «lloch de la bugada»,
que regiris bé 'ls mitjons;
mira 'ls calsetets quan rentis,
que potsé així 'l rastre esmentis

de mos sospirs y petons.

Proba, si alguna vegada
veus una pessa mullada,
d' espremerla, per favor,
y veurás com aquella ayga
que de gota en gota cayga,
es el llanto del meu cor.

Potsé aixís ton cor de nina,
fret com l' aygua cristallina
y més dur que un «picadó»,
batogant furientment róssi
las parets de lo teu «cossi»
y ferm senti eixa passió.

Allavors ta sang gelada,
reviurá de una vegada
al contacte intens y viu
d' una passió tan potent,

y será ta sang, ardenta...
com ardent es el «lleixiu».

Y amorós, llavors, jo, nena,
lliure ja de tota pena
a intentar t' ajudaré,
y encar que tot lo mon rigui,
parlant de tú, sigui hont sigui,
sempre t' «ensabonaré».

Y sinó, ma bugadera,
no está lluny ma hora postrera
per evitar tan mareig,
y així 'l dia que tu rentis,
encar que després ho sentis...
'm tiro dintre 'l safreig.

M. CARBÓ D' ALSINA.

(1) Sosa.

LO TEU BIGOTI

(A mon volgut amich l' inspirat poeta en Joseph Oliveras)

Com no tens res que denoti
que has cumplert vintinou anys
un dia ens vas dí' als companys:

—«Vull ferme deixá 'l bigoti!

—¿Deixarte 'l bigoti, tú?—

vaig contestarte extranyat—

¿no veus qu' es un disbarat?

Home, no fassis lo bú!

—¿Es a dir, que no soch lliure
de fé 'l que vull?

—¿No veus que,

quan ho dirás al barbé

's farà un panxó de riure?

Y mentre 's farán l' ullet

els qu' hi haurá a la barberia

en Puntís, ab ironia

te dirá «¡quin bigotet!»

«¡que 'n fletxarás de modistas,
sastresas y cotillayres!»

«may sabrás qué son desayres
y farás molts conquistas.»

¡Si 'n vaig passar de fa'ich

per ton propósit distreure!

més no vares volgué eroure

lo consell d' un bon amich.

¡Y mira 'l que 't va passant

d' ensá que 'l bigoti 't deixas!

molt mal fet farás si 't queixas

puig sols tú n' ets lo causant.

¡Si te 'n han passat d' escenas

dignas d' ésser relatadas

y que a mí, molts vegadas

m' han fet allunyar las penas!

Molts cops, ab ayre de *pulo*,

quan passa alguna nineta

li tiras una floreta...

y ella 't torna... un xascarrillo.

Tots los teus plans destarota

lo bigoti, y vull que 's noti
que per questió del bigoti
fins vas renyí ab la xicota.

Per colmo de desventuras,

per forte més desdixat,

tota la gent del vehinat

't diu «l' espanta criaturas».

Que al veure ton *bigotá*:

la maynada s' esparvera,

sentint sempre a ton darrera

crits de «¡Pare gegantás!»

Y 't diré, per acabar

encara que t' esbaloti

y que 't fassi enrajolar:

¡O feste llevá 'l bigoti

ó tira't de cap a mar!

F. CARRERAS P.

LO SERVEY OBLIGATORI

La marqueseta, ha donat
miquel al tinent, baró de X.

Pero venen las maniobras
y aquest se venja.

Son germá li cuyna y l' apedassa ;
Fa enllustrarse las botas per lo pare d' ella.

y 'l promés oficial li porta la maleta.

Tots tres son reservistas y la venjansa es tant sabrosa...!

LA TOMASA
DESPEDIDAS

— Jo papá, vull l' Agustí
— Aixó filla no será...
— (Donchs despedeixet de mi
perque fujo ab éll demá.)

Han sorprés al "Malcarat"
mentre estava fent 'l feix
y avuy, pobre, 's despedeix
de la hermosa llibertat.

L. Robert

— Adios mon be, ma alegria.
— Adeu mon tresor, mon cel:
— Ja m' espera la Sofia)
— (Aqui 'm queda ara en Miquel)

— Zal'i, cachito é cielo
— Er, de los Miuras te ampare
— Oye chica, po zi acazo...
¿quieres algo pa tu mare?

LA NIT DE NUVIS⁽¹⁾

(Revelacions d' una ingénua)

DE MARSELLA A NISSA

«Emilia, estimada Emilia
¿no 't recordas ja de mí?...
Jo 'm creya trobarte aquí
al costat de ta familia.
¿Com es qu' has callat ta ausencia?...
Digas ¿perqué has amagat
los disgustos qu' has passat
y 'l cambi de residència?...
Digas, dolenta, ¿perqué
no m' has escrit ni un sol mot,
donantme detalls de tot
á mí, que t' estimo bé?...

¿No 't recorda?... Era allavors
en aquella hermosa edat
en qu' eram al Pensionat
de las «Mares Salvadoras»..

Lo teu digne y bon *papá*
—establert llavors á Espanya—
va tancarte, ma companya,
al colégi de Sarriá...

Ab comunitat de vida
y consemblants pensaments
forem amigas ardents
en aquella edat florida.

Tu y jo, sentiam igual,
y en l' estudi, en la oració
y á l' hora de diversió
l' estar lluny nos feya mal...

Tant, que, sols per castigarnos
d' alguna dolentería,
Sor *Baldusa*, ja sabia
que bastava ab separarnos
(¡Sor *Baldusa*!... pobre dona.
¿T' enrecordas quin xiu-xiu
quan vam treureli 'l motiu
perqu' ora tant rodaxona?..)

Donchs sí, Emilia... ¡D' aquells dias
guardo bén dolsas memorias!...

Tu m' explicavas historias,
jo 't contava mil follías.

De dia, á classe, al jardí,
semp'e buscávam recóns
y en nostras conversacions
tot surtía á relluhí'...

De nits, en lo dormitori
—tenint de costat lo llit—
'ns passávam mitja nit
ab xiu-xius y rebombori.

Tu tenías catorze anys
y jo, 'l mateix temps tenía,
y cap de las dos sabia
d' aquest món los mil paranyes.

Sabíam,—per noveletas
que llegíam d' amagat,—

que 'l fi de la humanitat
no es estar entre monjetas...

Sabíam—perqué 's llegía
en tots los nostres llibrets—
que detrás de las parets
del convent, un món hi havia;

y que en lo món, la dolsor
de la vida es concentrada
en una cosa ignorada
per totas dugas; l' Amor.

—¿Qué será l' Amor?... jo 't deya.
Tu 'm contestavas somrient:

—L' Amor, deu ser casament
(així en los llibres 's veyá).

—Y 'l casament... ¿qué déu ser?
feya jo ab batxillería.

—Donchs... viure junts nit y dia
un marit y una muller!...

—De dia ho comprench... se 'n van
tots dos de brasset; passejan

ó 's barallan ó bromejan
pero y ¿á la nit... qué fan?

—A la nit, jo 'm crech Mercé,
qu' es llavors, que 's fan l' Amor...

—¿Pro qu' es l' Amor? — jo ab candor
't preguntava. —

—¡No ho sé!

Per fi, un dia entre 'ls efluvís
del rubor d' un còr naixent,
vas saber que 'l casament
comensa ab la «nit de nuvis».

—¿Qué déu passá en eixa nit
que pintan tant seductora?
vaig dirte jo somniadora,
presa d' inconscient neguit...

—No ho sé, no ho entench, Mercé,
(vas ferme)... Pro amiga mia,
si jo m' hi trobo algún dia,
ja ho sabrás per mí.

—Donchs bé;

lo mateix deixo pactat,
y siguém allá hont siguém
jo t' ho diré...

—'Ns ho dirém!

—¿Jurem' ho?...

—¡Queda jurat!

Y vet' aquí perqué jo
que com veus, soch la primera
que deixo de ser soltera,
vinch en ta persecució...

Al arribar á Marsella
he tingut gros sentiment
per no haverme fet present

de qu' ets á Nissa, trapella!

Si tu m' ho haguessis escrit,
á Nissa hauríam vingut.

Tu mateixa t' ho has perdut...
Jo hi probat al meu marit

de convéncel, per vení;
mes, filla, es tan bona pessa
qu' elegant qu' aném depressa
no ha volgut passar d' aquí.

Aixís, donchs, si verbalment
no 't faig más revelacions,
llegeixlas en los renglóns
que 't durá un amich atent.

Quál amich, si 't vols casar,
te 'l recomano ab gran fé».

(... *Mira, mira la Mercé*
quin modo de senyalar!)

Emilia del cor; ¿no 'n pensas
de la nit de nuvis res?...

Donchs del teu pensar al qu' es,
hi ha unas distancias inmensas.

Figúrat que m' hi casat
ximple, boja, rematada;
qu' ell, lo meu Enrich, m' agrada
y es jove, fort y sapat.

Que fa dos anys que glateixo
y m' abruso de passió
alimentant la ilusió
qu' en aquets instantes fruheixo.

Figúrat que ja es ben meu,
que ningú me 'l podrá pendre
y qu' al meu gust puch encendre
un volcá dins del cor seu...

Donchs bé; figúrat qu' al fi
després del llarch prometatge
y després d' aquest viatge
que 'ns ha acabat d' enardí,
al fons d' un quarto d' hotel,
ben unida ab legals llassos,
me trobo sola en sos brassos
casi á las portas de 'l cel...

.....Ma turbació es espantosa.
Ell, qu' amatent, la presúm,
dona una bufada al llum
y en mon front sos llabis posa.
Després....»

(*Volgut llegidó'*
dispensam... De bona gana
seguiré l' altra setmana
copiante la relació).

M. RIUSECH.

(Continuará)

(1) Véginse los números 630, 631, 632, 633, 634, 636 y 637.

FILOSOFIA SUD-EXPRESSA

Sino que ab descarrilaments de trens no s' hi pot fer broma, per mes que sigan fets *expressos*, casi casi m' atreviria á assegurar que la tombarella del sud, aixís que 'l carril va perdre 'l nort dels ralls, sigué un cástich de la Providencia. Y are vá de sério.

Anar dalt d' un tren que corre com un mal-espe-rit, á rahó de... de Barcelona á Girona ab una hora, y en compte d' encomanarse á Deu y á tots 'ls Sants per lo perill continuat d' anarse'n á ca 'n Pistras, afartarse com á lladres en lo restaurant *volátil*, com desafiant lo poder diví, qu' es sobrehumá y sobre de tot.. ¡francament! es abusar massa de la confiança que tenim en las Empresas ferrocarrileras y atentar al poder sobrenatural per todas las *vias* possibles é impossibles.

Aixó d' alimentar lo cós sense cuydarse de l' áni- ma quan se viatja per la terra ab molts probabili- tats d' anarse'n al Cel en tren exprés, desdiu del cristianisme d' aquesta gent d' *upa*, per quina son temple es lo restaurant, 'ls sants de la seva devoció son 'ls plats forts, sos llibres d' oracions 'ls menús y la seva aygua beneyta 'l xampany.

La horrorosa mort del cuyner, qual cadávre fou recullit en set trossos, simbolisa 'l cástich providen- cial en la persona que sintetisaba inconscientment la fartanera dels que viuhen per menjar, corrent y tot com lo llamp, sense preocuparse de la gana dels que viatjém en trens mixtos ab una velocitat de... 6 horas per kilómetro, endubentnos un parell de sardinas escabatzadas entre dugas llescas de pá d' antes d' ahir... y encare gracias.

Llástima que 'l cuyner del Sud sigué 'l cap de turch de la Providencia, sense tenirhi cap culpa, per tip qu' anés: está vist que 'ls símbols que van

tant depressa pe 'l mon menjant de correguda d' una estació á l' altra, van á riscos de caure fets á trossos com 'ls idols de la Gola quan la Gana 's descarri- laba entre 'ls idólatras del pa sucat ab oli.

Sinó que ab descarrilaments de trens fets *expressos* no está bé ferhi broma, casi casi m' aventuraria á certificar que la tombarella del restaurant del sud- exprés va ser un capritxo del Destí, que li va donar la gana de tornar la menjadora dels que fan mals avaranyes de la escudella de pagés y de la carn d' olla, que resulta un verdader *bullit* pe 'ls que no més 'ns toca *entrant* quan sortim d' apuros.

La brillant representació de la aristocracia del di- ner, que está precisament en relació inversa de 110 kilómetros per hora de distancia, ab la democracia del céntim, vejé realisat vertiginosament sota del Sud l' anatema funest que pesaba sobre d'ella, arras- trada per los escandalosos trens del luxu que atro- pellan moralment sortint dels Hipódromos y dels Liceus del mon, lo modest convoy que conduheix als fills del Trevall á la fábrika ó al taller, al ma- gatzém ó al escriptori, al taulell ó als brassos... d' un carretó.

L' atascament de la locomotora del Sud descarri- lat en los terrenos fangosos de la via, es un altre simbol fet estellas: es lo Progrés amarrat á la terra prou assahonada ja, pera sembrarhi ideas redempto- ras que están donant lo seu fruyt, mercés als *abo- nos*... á tota mena de viatjes y espectacles per part dels de dalt, mentres que 'ls de baix estém abonats als cinematògrafos de deu céntims y als tranvías de cinch céntims per secció.

Sinó que ab descarrilaments de trens fets *expressos* no s' hi pot fer broma perquè semblaria fet *expre- ssament*, encare hi faríam altres comentaris... Pró, com potser descarrillaríam... ¡Deu 'ls hagi perdonat á tots 'ls que hi varen pagá 'l *pato!*

PEPET DEL CARRIL.

A UN "TAPET"

Veyente tan poca cosa,
menuda, pro molt ayrosa
igual qu' una figureta,
't dich de vritat, noyeta,
que 'm resultas capritxosa.

Ton cosset vist de perfil;
sembla tallat en marfil,
ets delicada del tot,
tens menudencia gentil
ab tirats de *bibelot*.

Diuhen qu' ets sols miniatura
mirantho tot reduhit,
pro á mi, aixó ray, no 'm detura,
perque dintre 'l pot petit
hi ha la bona confitura.

Soch home y no m' está be,
y hasta fentne un mal papé

voldria, trencant las lleys,
que tú fossis lo *bebé*
que á mi 'm portessin 'ls reys.

Y es tant veritat aixó,
y ho dich ab tal convicció,
que si ho poguessis duptá
arivaría á posá
la sabateta al baleó

Estímam, donchs, menudencia,
sense escrúpuls de concienciá;
no 't fassi pó 'l que dirán
si tu ets nana, jo soch gran,
si tu nó, jo tinch presencia.

Total ¿qué podrian dí?
¿que jo soch lo teu padri,
que sóm germans, ara vegi,
que t' acompanyo al col-legi,

que semblém la *ela* y la *ia?*

¿Que soch ou y tu ets castanya,
que soch Europa y tu Espanya,
que soch mitja y tu mitjó,
qu' ets pistola y jo canó,
qu' ets tu 'l llum y jo l' aranya?

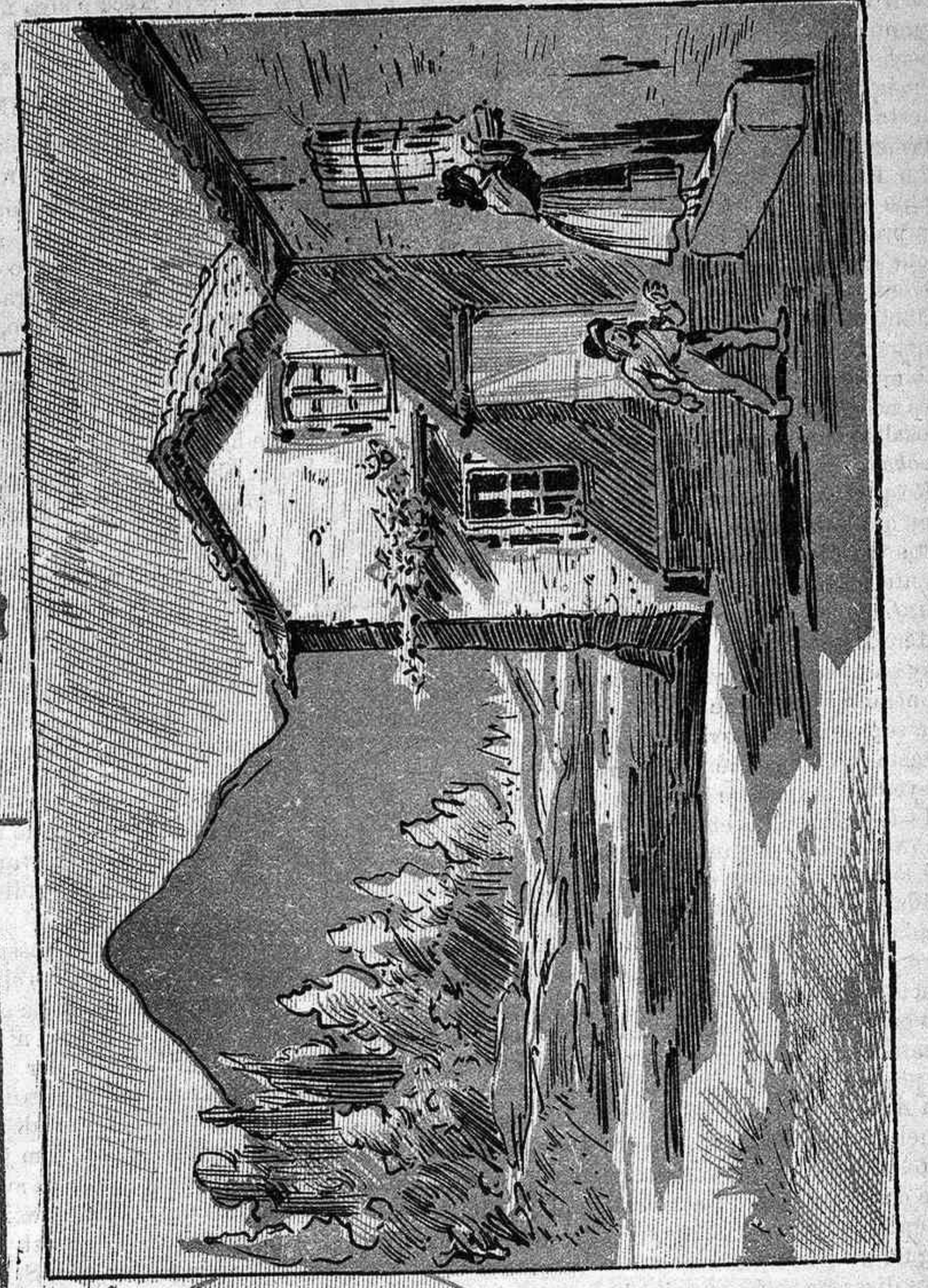
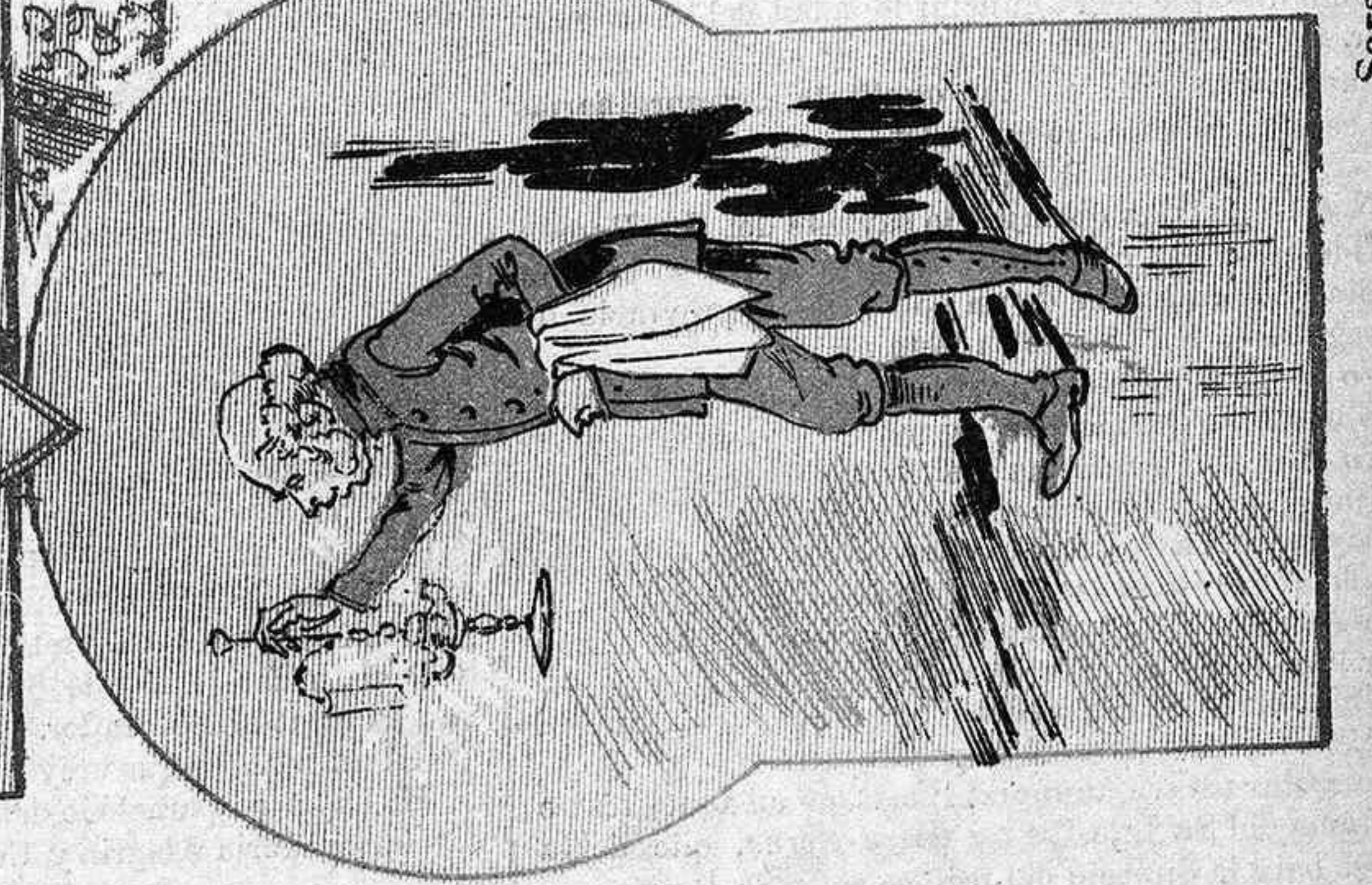
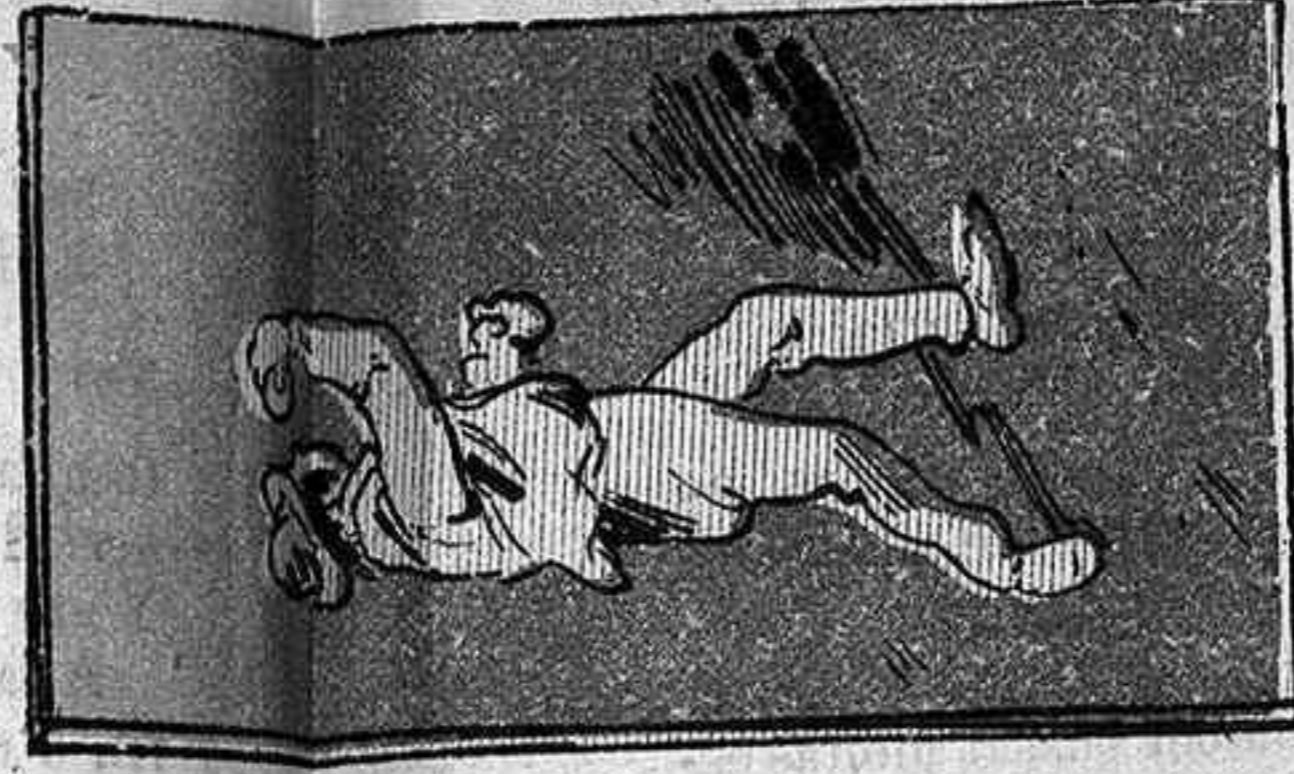
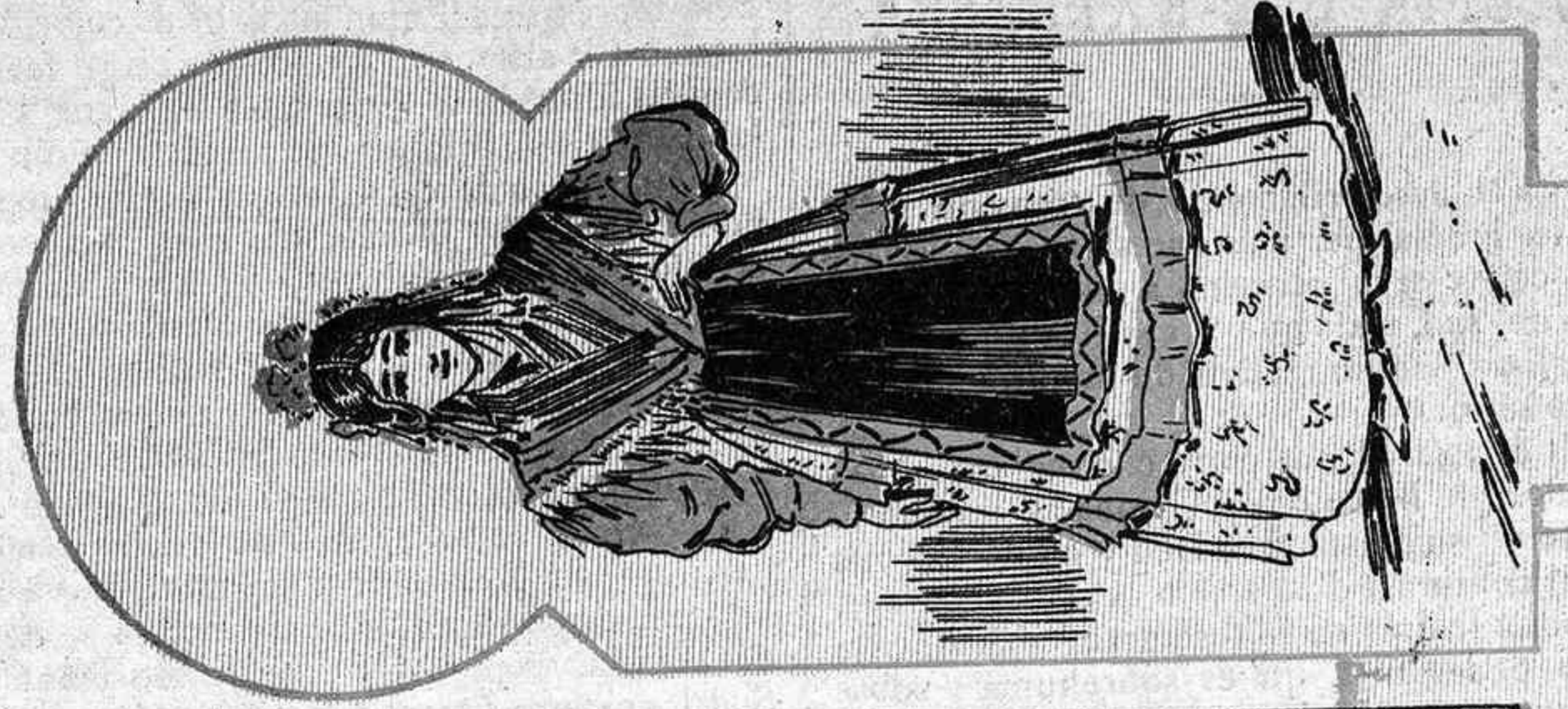
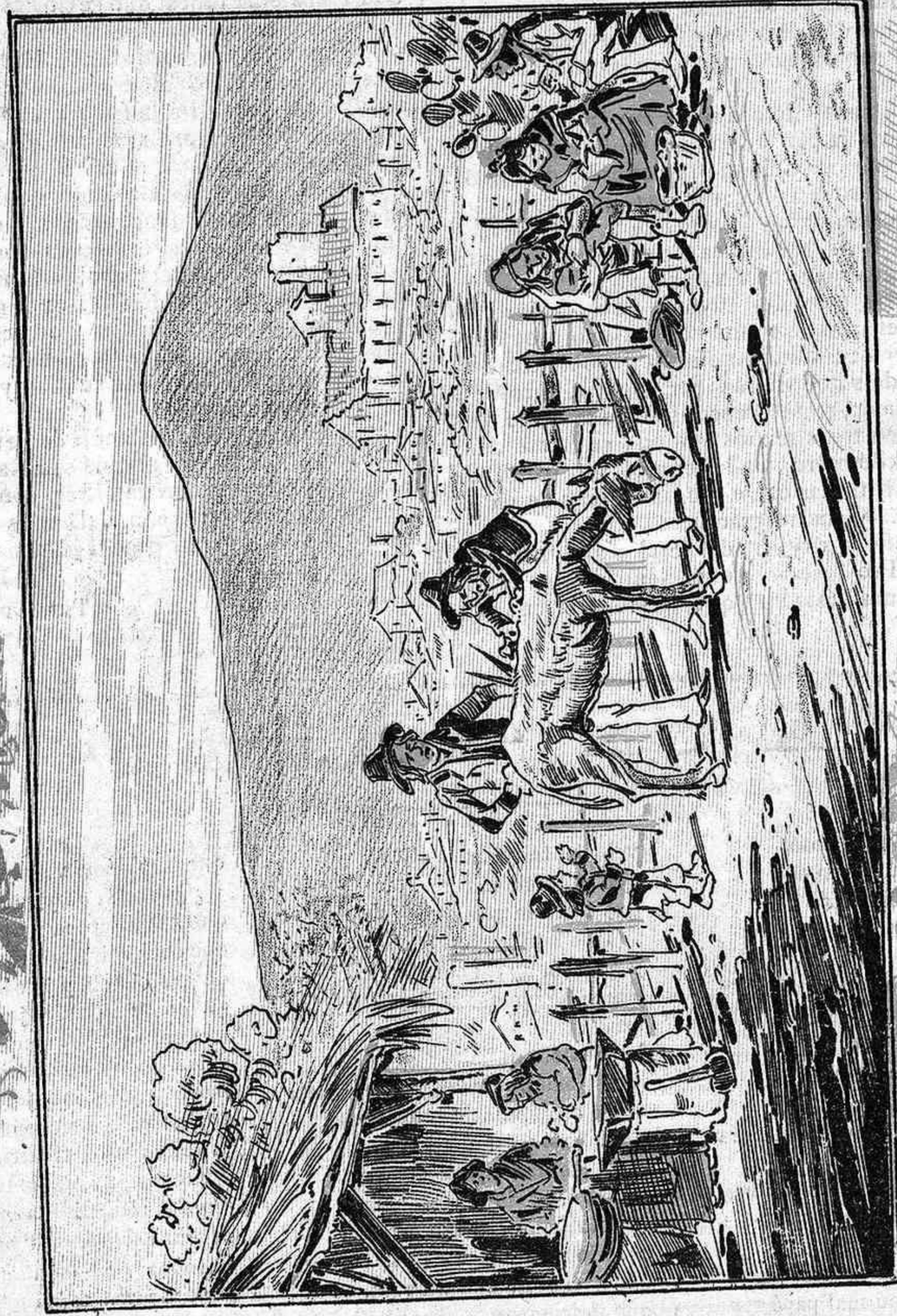
Aixó ray, no t' encaparrí,
deixa que la gent desbarri;
estantne contents jo y tu,
'ls demés, es ben segú,
ja poden armá xibairri.

Creume, no siguis talossa,
esquitx rich, divina brossa,
engruna dolsa, fil d' or,..
estímam, y ab mon amor,
jo ja 't faré... torná grossa!

RAPEVI.

LA TOMASA LA TEMPRANICA

Del natural per J. LLOPART.

Sarsuela en 1 acte y tres quadros, dels Srs. Romea y Jimenez,
que 's representa á diari ab extraordinari aplauso en lo teatro Gran-Via.

TEATROS

LICEO

Dir que estava brillantíssim lo teatro en la funció inaugural, és manifestar un cop mes, lo que ja es sabut succeheix sempre y aquest any ab doble motiu, puig ademés hi havia l' alicient d' estreno de ópera y ser aquesta una de las que forman part de la trilogía de Wagner, titulat *Sigfrido*, que resulta ser la continuació de *La Valkyria*.

Que *Sigfrido* obtingué notable éxit, ja ho ha dit tota la premsa local, pero mal posi als sabis, volém creuer que després de la present temporada, raras serán las ocasions que veurém dita obra en los cartells, tant per lo difícil de sa execució com també per necessitarse temperaments artístichs (sui géneris) per entussiasmar-se ab música tant ben escrita com se vulga, pero pesada á mes no poguer.

Nosaltres, imparcials com sempre, preferim lo Wagner de *Lohengrin*, al Wagner de la Trilogía.

Respecte á la massa del públich, creyém que també; are en quan als sabis, es difícil contestar perquè diuen moltes vegadas lo revés del que pensan y bona proba del entussiasme ab que escoltan las notas armoniosas de *Sigfrido*, es que á menut hi fan petar bacaynas.

Mereix tota classe de elogis lo Sr. Bernis, per l' afany en presentar novetats, aixís com també per l' *elecco* contractat, puig que á *Sigfrido* 'ns ha fet coneixer á una soprano de rellevants qualitats com es la Sra. D' Ehrenstein, que esperém en altra ópera que no se hagi de reventar tant, pera jutjarla mes degudament. En igual cas se troba lo tenor Sr. Grani.

La verdadera solemnitat artística de la temporada, sigué lo passat dimars ab la representació de *Aida*, que dirigida per lo eminent mtre. Goula (pare) obtingué tan acertada execució que no vacilém en afirmar que fins á la hora present may 'ns havia entussiasmat tant lo segon acte com en dita nit.

La grandiosa marxa y lo colossal concertant, foren coronats ab delirants mostrás d' entussiasme, habent sigut precisa la repetició.

En *Aida* hi debutaren las Srtas. De-Lerma y Parsi-Pettinella y los Srs. Duc, Moro y Perelló, que en tots los actes foren objecte de gran aplauso per la maestria ab que desempenyaren sos *roles*. Igual participació lográ l' eminent mtre. Goula, que portá tota la ópera ab sens igual maestria.

Pera dissapte está anunciat lo debut del tenor catalá Sr. Palet ab *La Favorita*, qual debut es esperat ab verdadera ansietat, per las qualitats extraordinarias que se diu posseheix lo Sr. Palet.

NOVETATS

Notable éxit ha obtingut lo saynete del Sr. Ramón y Vidales titulat *En Pau de la gralla*, per la pintura exacta de las costums de un poble de la provincia de Tarragona en los dias de sa festa major.

Lo Sr. Ramón 'ns havia donat probas de sa pericia en lo teatro ab son primer saynete *A cal notari* y are ab *En Pau de la gralla* ha acabat de sentar sa fama de escritor pulcre y fiel observador del natural.

Lo desempenyo que hi donaren tots los actors, fou sumament just y en las darreras escenas de la obra s' hi observá una intel·ligent direcció, contribuhint á arredonar l' éxit franch que tingué.

Unánimament fou cridat l' autor en escena, rebent una extraordinaria ovació al presentarse.

Pera ahir estava anunciat l' estreno en aquet teatro del drama del Sr. Iglesias *La mare eterna*, que debía posarse baix la direcció del primer actor Sr. Borrás.

Hem dit estreno en aquet teatro, perquè las primicias de verdader estreno, las lograren los modernistas en la seva *Meca* ó siga á Sitjes, habent obtingut un colossal éxit la obra, si bé en honor á la vritat, sigué representada entre amichs y familia.

CATALUNYA (E'dorado)

Bon éxit obtingué la sarsuela *El estreno*, qual llibre es dels germans Quintero y la música del mtre. Chapí.

Son argument, que com ja confessan sos autors, no n' hi ha, lo forma una série inacabable de peripecias que passa un autor en lo teatro, antes, mentres y després d' estrenar una obra.

Los germans Quintero, han d' haber passat moltes estonas en los escenaris pera descriurer ab tanta maestria las vicisituts que han transcrit en *El estreno*.

Una sola n' hi trobém á faltar y es, las ridiculesas que han de fer devegadas certs llibretistas pera que una Empresa los posi una obra, si l' encarregat de la admisió es algun compositor y mes encare si perteneix á la Empresa.

Creyéim que aquestas penalitats cridarían la atenció y los germans Quintero no duptém sabrían descriure ab molta destresa.

La lletra com hem dit abans, es molt digna del aplauso; are en quant á la música, no hi ha res de particular.

La execució que hi doná la companyia, fou molt acertada, distingint si los Srs. Gil y Pinedo.

GRAN-VIA

En cada representació que 's va donant de *La tempranica* s' hi van observant mes rellevants qualitats, per lo que es mes aplaudida encare que en sas primeras representacions.

En nostre número passat, ja donguerem nostra franca opinió y veyém qu' ab ella aném acordes ab lo públich

Entre aquesta notable obra y la extraordinariament aplaudida *El guitarrico* n' hi alterna la Empresa algunas de clássicas com per exemple *El estreno de un artista* que la millor mostra del brillant éxit que obtingué en sa *reprisse*, fou que al final, molts demanaren los autors, entre los que, com ja es sabut, hi figura lo malhaurat Gaztambide, com autor de la música y que ja fá alguns anys deixá d' existir.

Be es vritat que aquest teatro conta actualment ab la Sra. Martin Gruas y los Srs. Gil y Garrido, que resultan un *tercetto* notable per aquestas obras.

Al entrar en máquina lo present número, s' haurá reestrenat *Al agua patos*, ab la novetat de figurarhi en la escena *frappant* de la obra, quatre tiples, lo qual fa pensar com se deurán haber recreyat los de *La Fulla* ab aquellas *sabrosas* exhibicions de... pantorrillas.

TIVOLI

(CIRCO EQUÍSTRE)

Tornan á formar part de la companyia Alegria, artistas que s' habian captat las simpatías, entre ells lo clowm Raphael ab son gos calculador, que lo públich no pot *calcular* bé com se logra tal prodigi.

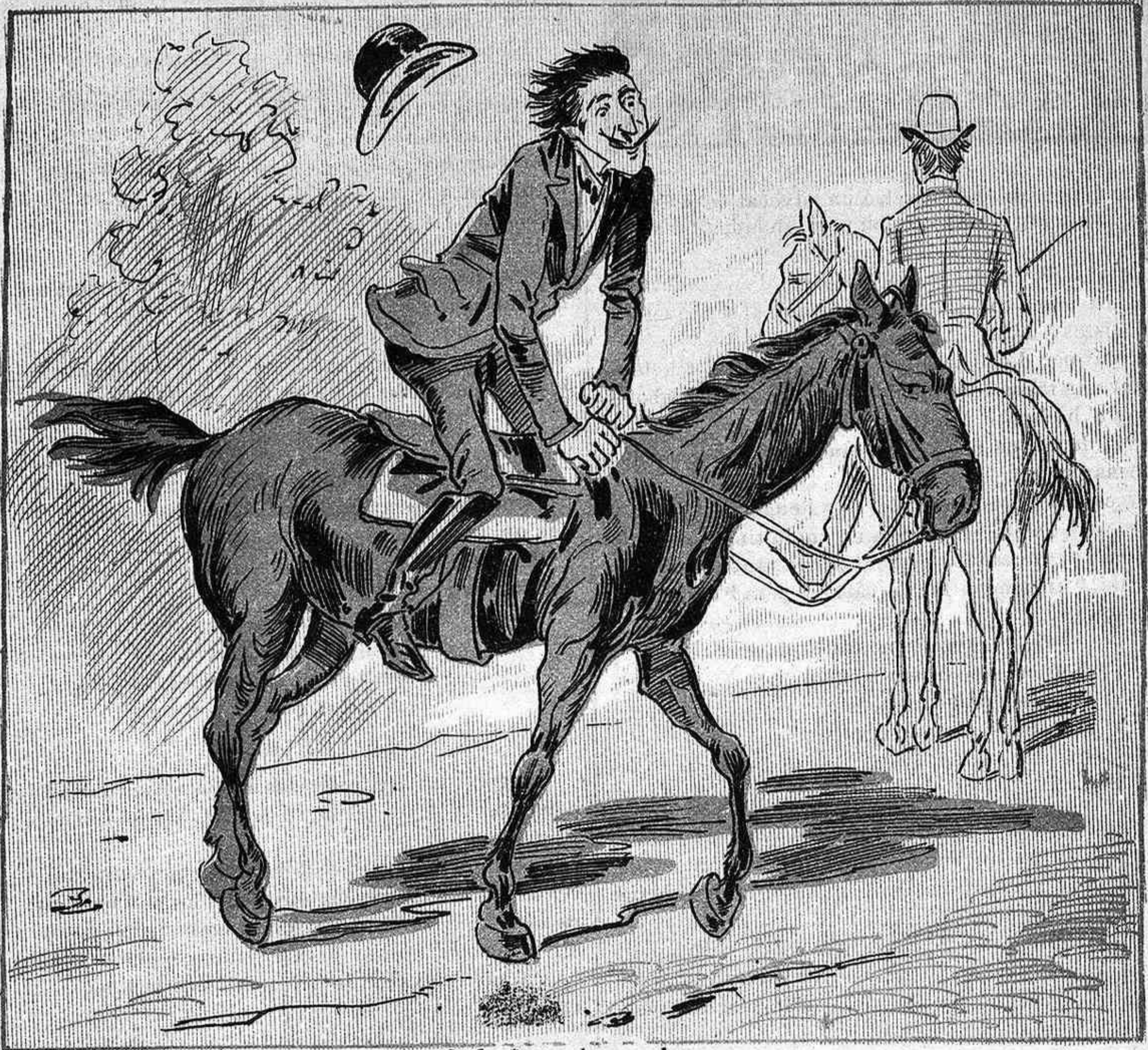
Ultimament ha debutat—siguent la atracció de la companyia—la troupe Perez...off, que en son trevall, pantomímich titulat *Un souper agité dans un Restaurant de París*, hi fan la mar de diabluras y equilibris que deixan admirat al espectador.

Es un número que creyéim donará entradas.

Hi ha en preparació lo debut de las dugas estrellas catalanas Maria Alegria y Eulalia Bungal.

UN CÓMICH RETIPAT.

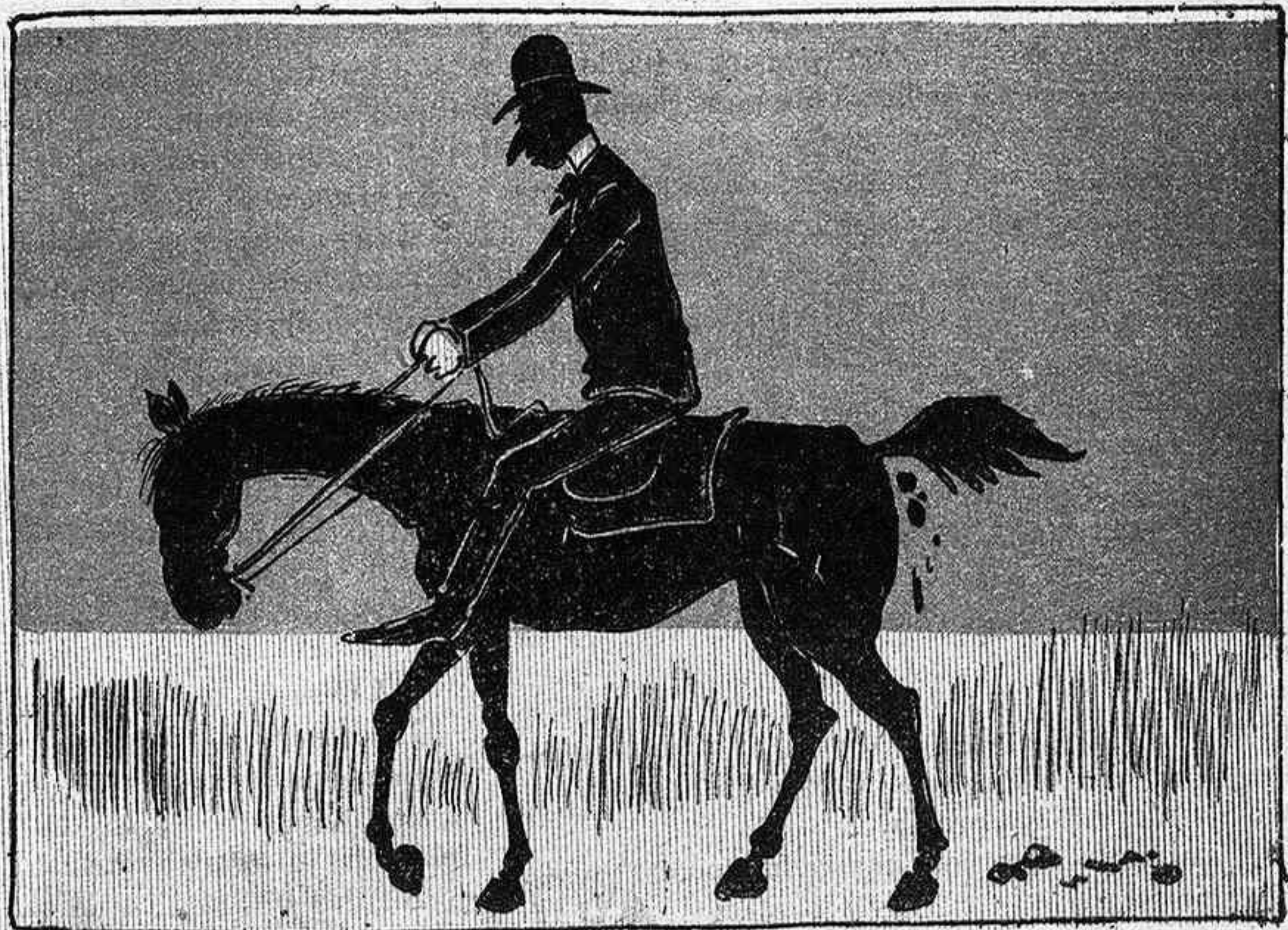
CABALLERIA D' HIVERN

Cada festa, ja se sab:
el caball l' hi costa un nap.

De tant montá, en Baldomero
s' ha pelat tot el.... sombrero.

El dijous, amunt y avall
lo veuréu per la Gran Via
montat á dalt de caball.

L'altre dia en un Judici oral, á un advocat de la Cort se li va acudir un argument heróich per fundamentar sa defensa.

Se tractava d' un delict de tentativa d' assassinat comés per una noya, qu' intentá envenenar al seu querido, tirantli mistos á la sopa.

L'advocat per demostrar que no hi havia tal delict, 's feu portar una tassa de caldo, hi tirá un remat de cabotas de misto y s' ho begué tan tranquil.

En efecte 'ls mistos de la Cerillera son tant dolents que ni envenenan ni res.

L'advocat no experimentá la mes lleugera molestia y aixís demostrá que la processada no havia tingut intenció d' envenenar al seu amant, siguent per lo tant absolta.

En cambi, l'argument fou de cárrech pera l' arrendataria de 'ls mistos.

Paig si aquestos no fan llum,
ni s' encenen ni envenenan,
voldrian dirme senyors...
tals mistos perquè serveixen?

A Nova-York, una tiple ha sigut despedida per l' empresari, á causa d' haverse tornat excessivament grassa.

L' empresari diu qu' aquella dona no li resulta, puig encara que sa veu continúa fresca y argentina, sas carns excitan la hilaritat del públich.

Algo per l' istil pasa aquí ab en *Xirigotas*; pero aquest té la sort de que ja l' han llogat per fer riure y aixís los que 'l coneixen, més qu' ab sas surtidas de peu de banch, rihuen ab sa fatxa de pop.

Lo subsecretari de Governació, diu que no sab ahont es en Casserta. Lo president del Consell tampoch ho sab... Tothom ho ignora; en Casserta s' ha perdut.

Aixó intriga á la premsa de Madrit, pero s' ha de confessar que 'ls periodistas madrilenys son de la casta de 'ls taups.

¿Hi ha res més senzill que preguntarho á la princeseta interessada? ¿Si ella no ho sab, ja no ho sab ningú!

En lo comtat de Landersbose (Inglaterra) va escaparse un tigre d' una colecció de fieras, y entre altrás maldats que cometé, va menjarse 28 bens, dos gossos, un caball un burro, una badella, 8 cabras, 12 ánechs y 53 gailinas.

Los estudis s' han tancat, las masias alsan barricadas, las diligencias no marxán y la vida de la comarca ha quedat paralizada.

Dugas companyias de tropa han surtit pera donar cassa al animal.

¿Volen dir qu' es veritat tot aixó?

Per mí, deu ser que ha caygut en mans d' algún corresponal, aquell antieh-romanso del caragol mónstruo y s' ha entretingut en ferne la parodia.

En Millá, autor de «La fiera malvada», podria perseguirlo com á plagiari.

Una cigarrera de 'ls Estats-Units desitjava casarse y no sabia com ferho.

Per fi 's decidí á posar dins d' un paquet de picadura, lo seu retrato y las sevas senyas.

Lo paquet aná á mans d' un millonari solter, y aquest, emprenat de la pensada, acudí á las senyas indicadas y demaná la ma de la cigarrera y va casars' hi.

Naturalment, aixó al fers públich, tentá la ambició de las cigarreras nort americanas y avuy es raro lo paquet de tabaco que no conté una fotografia més ó menos insinuant y las senyas corresponents.

Llástima que las cigarreras espanyolas que tantas porquerias posan dintre 'l tabaco, no hagin acudit també al reclám *cigarreril*.

Aixó al menos seria més net y divertit que las espinas de bacallá, 'ls manyochs de cabells, mondonguillas nassals y altres putinerias per l' istil qu' ara hi posan.

✱

Segons sembla, la matrícula de 'ls gossos 's posará en lo próxim pressupost municipal á cinch pessetas, en lloch de deu qu' avans ne pagavan.

En cambi los tributs que pesan sobre las personas, serán aumentats probablement.

Está vist en aquest mon,
y molt més á Barcelona,
resulta cent cops millor
ser bestia, que ser persona.

✱

Llegeixo qu' algunas casas de Barcelona y Madrit han comensat á rébre encárrechs pera fer lo nuviatge de la primpeesa.

Los amos d' aquets establiments, serán potser los únichs espanyols qu' estarán conformes ab un casament que obrirá als Cassertas la porta de la governació d' un Estat, ahont no sols no van naixer, sinó que feren ademés, en época no llunyana, tots los esforços possibles per aterrarlo.

✱

Segons datos oficials, á horas d' ara ja 's portan venuts bitllets de la loteria de Nadal per valor de 15 millons de pessetas.

¡Quinze millons de pessetas!

¡Quantas obras útils y meritorias no podriam fer los espanyols ab aquesta cantitat!

Y, ja ho veuhén; nos juguém tontament aquest caudal com si 's tractés de quatre quartos miserables.

Las escolas están desatesas; los mestres es moren de gana; las obras públicas van á pas de tortuga; las institucions benéficas son un mito. Tot s' ensorra y tot s' arruina y ja ho veuhén; dediquém quinze millons á véurelas venir. ¡A alimentar esperansas que, verdas com las del quiento, vé 'l ruch de la realitat y se las menja.

¡No més falta que, com altres anys, la grossa de Nadal vagi á parar al extranger!

Allavors si que será alló de; «mala nit y parir mossá».

✱

¡La Otero 's casa!

La celebrada *galleguinha*, qu' ha arruinat á una porció de prínceps (mes ó menos auténtichs), qu' ha fet quebrar á la mar de bankers y qu' ha tingut l' alt honor d' entaular relacions intimas ab tota la escala social, desde las testas coronadas fins als fills de la *bohemia* parissenca, sembla qu' al fi ha trobat ocasió de presentarse á la vicaria com

✱

aquella que may ha trencat cap plat y redimirse per medi del matrimoni.

Diuen que 'l núvi es un aristócrata francès, rich, guapo, elegant y més jove qu' ella.

M' agradaria coneixel. No per rés, sinó per veure quina barra té mes desenvolupada, si la inferior ó la superior.

En cambi, al mon 's comptarán per dotzenas de millons las xicotas solteras que recatadas, honestas, virtuosas, treballadoras, amables, frescas, guapas y sanceras esperan ab anhel l' hora de que un home, rich ó pobre, 'ls hi digui; ¡Por ahí te pudras!

¡Quins miralls noyas honradas!
¡Quins miralls de perdicció!
Una grandíssima... Otero
's casa y vosaltras nó!

Per fi ha respirat lo senyor Mundet y Alvarez que tant havia ofert que faria y que diria, apropósit del dramaturch don Angel Guimerá.

La setmana passada va enviarnos lo tercer article de la serie, escrit en castellá segons costum.

Com que tot ell no es més que una repetició de lo que digué en sa fulla repartida en lo teatro Eldorado, y no aporta cap nou dato á lo que deya en son segon article (que publicárem també) 'ns creyém excusats de insertar aquesta tercera embestida, puig tot se redahiria á fer variacions sobre 'l mateix tema.

Doném donchs, per acabada la questió, declarant ab aquella imparcialitat que regeix sempre 'ls nostres actes, que en efecte, lo Sr. Mundet rahona be al atribuhir l' origen de «Terra Baixa» en «La fin d' un viveur» de Paul Perret. En quant á las altrás obras de don Angel Guimerá, mentres lo senyor Mundet no 'ns demostrí lo contrari, no tenim per qué duptar dels mérits del senyor Guimerá.

Y... ¡llestos!

Estraordinariament concorreguda se vejé la corrida de novillos que en la plassa antiga de la Barceloneta se dongué diumenje passat y en la que per primera vegada en nostra ciutat, torejavan los inteligents espasas «Chico de la Blusa» y «Saleri» qu' ab tot y lluytar ab las deficientes qualitats del bestiar, se guanyaren lo cartell... y sentiren continuament aplausos en las sorts executadas, principalment lo «Saleri» que en un dels novillos dongué lo conegut salt de la garrotxa, ab una llimpiesa y agilitat pocas vegadas vista en nostras plassas.

La Empresa Armengol y Montaner procura donar tota la amenitat possible en los espectacles, per lo que dongué un novillo «rejoneat» anant á cárrech del reputat caballer valenciá Enrich Diaz (Curro) que cumplí son comés ab singular maestria.

Pera lo próxim diumenje hi ha en preparació una extraordinaria novillada, habentse contractat entre altres matadors al «Chufero» que tantas simpatias se captá fá dugas festas.

Preveyém un altre plé.

Un llogater de Madrit, enfadat ab lo propietari de la casa qu' habitaba, va abandonar-la desapareixent ab la clau, pero deixant tancats dintre 'l pis una vintena de gats.

Aquestas infelssas bestiolas, al veurer s abandonadas y no tenint ningú que 'ls dés menjar, comensaren á maular ab tal estrépit y saragata, que ls venins, creguts de que havia arriuat lo judici final, denunciaren lo fet al Jutjat.

Lo Jutjat 's personá en la casa y ab totas las formalitats propias del cas, llensá la gatada al carrer.

Lo gat principal, l' inquilino autor de la gatada y qu' á la cuenta deu ser un gat de 'ls freres, no ha pogut esser detingut

Nostre company L' Atlántida, s' escriuix de que al Romea s anuncihi una obra titulada «El sí de las noyas» que no es altra cos que la traducció de la comedia del immortal Moratin «El sí de las niñas», que la meva rebesavia va veurer estrenar á Barcelona quan finalisava lo sigle divuyt.

Fa mal d' extranyársen nostre colega. Al fi y al cap es una pensada de 'n Llanas y las pensadas de 'n Llanas son indiscutibles, tan indiscutibles com las surtidas de 'n Garrofa y en Pallanca .. ¡Tontas, de pur enginyosas!

Aixó de traduhir del castellá, obras sobadíssimas que tothom coneix, es propi d' un omniscient com l' autor de marras, que si no ha inventat la pólvora, es perquè va neixer uns quants anys després del monjo Schwart.

Per cert que comensant pe 'l titol, la traducció será sens dubte, una olla de grills.

«El sí de las noyas», en bon catalá pot dir molt bé «El pit de las noyas».

Epigrama del género... Llanas.

Impossibles

Per un ciat, espolsar l' Escala de Milán.

Per un llauner, soldá un forat d' una cafetera de carn y ossos.

Per un colóm fer ous de gallina.

Per un andalús, dir las quatre veritats del barquer.

Per un missionista, predicar al desert.

ABELARDO COMA.

CORRESPONDENCIA

Abelardo Coma; serveix y gracias.—En Pepet; aprofitaré una Cantarella.—Gratacós; «L' hivern» s' assembla massa á una composició publicada en aquest mateix periódich. L' altra aniria bé, si no fos per la penúltima quarteta.—R. Homedes; hi ha poca soltura.—En Jo net; la versificació té molts grops. Estudihi y vagi enviant.—Lluis G. Salvador; n' aprofitaré un. Los altres 'ls trovo massa nusos.—R pevi; «A un tapet», está molt bé. L' accepto ab gust.—Carbó d' Alsina; molt bé y gracias.—Albert Darcoca; servirán los geroglífichs.—Juny; falta la solució.—En Pepet; «A ella», ja la tenia. Si vol que li sigui franch no m acaba de xocar.—S. Brugués; dos marxañ bé. La «Filosofia de secá» es molt discutible.

LITOGRAFIA BARCELONESA

6, CARRER DE SANT RAMÓN, 6

EN PREPARACIÓ
UNA

GRATA SORPRESA

QUE CRIDARÀ PODEROSAMENT

l'ATENCIÓ

TALONARIS

PERA

apuntacions del sorteig de Nadal

Magníficament litografiats é

impresos á dugas tintas

ab l'alegoría de la Fortuna

Los de 100 fullas, á 80 céntims

„ „ 50 „ á 50 „

VENTAS AL PER MAJOR Y MENOR

LITOGRAFÍA BARCELONESA

DE

RAMÓN ESTANY

6, Carrer de Sant Ramon, 6 -- BARCELONA

Als senyors Corresponsals de LA TOMASA, llibreters, kioscos y demás punts de venta, se 'ls farà lo desquento acostumat.

Llista Negra

de ex-corresponsals

que 'ls recomanem per sa formalitat y bons pagadors

DARI RAHOLA; de Girona — MIQUEL VILARDELL (á) Savalls; de Torelló — EDUART ORTEGA; de Almería — JOSEPH BONA VIA; de Borrassá — Vda. DAUFI; de Tortosa — PAU GÜELL y OLIVER; de Gironella — PAU BARGALLÓ; de Sant Pere de Riudevilles — JOSEPH SOLER y CARTRÓ; de Sitjes — JOAN GISPERT; de Sant Feliu de Guixols.
